

Alexander Gerges

Studentnummer: 3838684

Datum: 28-05-2018

Masterthesis Sociale- en Organisationspsychologie

Aantal woorden: 8073

Begeleider: Madelijn Strick

Tweede beoordelaar: Tom Frijns

Universiteit Utrecht

De Relatie tussen Opleidingsniveau, *Openness*, *Need for Cognition* en de waardering van Cabaret

Abstract

Stand-up comedy is very popular in Western Europe. Literature distinguishes between highbrow and lowbrow comedy. It was expected that people high in Need for Cognition and Openness would appreciate highbrow comedy more. A survey was conducted under 98 Dutch participants. Their Need for Cognition and Openness were measured by the Need for Cognition Scale (NFS) and the Big-Five Inventory scale (BFI). Participants rated the funniness of nine short clips from Dutch comedians. The clips were ranked in order of both education level and cultural capital. Cultural capital (and not education level) was related to Openness and Need for Cognition. The relation between cultural capital and appreciation of highbrow comedy was mediated by Openness (but not Need for Cognition). No results were found around the appreciation of lowbrow comedy. Limitations of the study are discussed.

Samenvatting

Cabaret is zeer populair in West-Europa. De literatuur onderscheidt highbrow en lowbrow humor. Er werd verwacht dat mensen die graag nadenken en openstaan voor nieuwe ervaringen highbrow cabaret meer waarderen. Een onderzoek is uitgevoerd onder 98 participanten in Nederland. Hun *Need for Cognition* en *Openness* werden gemeten met de Need for Cognition Scale (NFS) en de Big-Five Inventory scale (BFI). Participanten beoordeelden de grappigheid van negen korte cabaretfragmenten van Nederlandse cabaretiers. De fragmenten werden gerangschikt op basis van zowel opleidingsniveau en cultureel kapitaal. Cultureel kapitaal (en niet opleidingsniveau) was gerelateerd aan *Openness* en *Need for Cognition*. De relatie tussen cultureel kapitaal en de waardering van highbrow cabaret werd verklaard door *Openness* (maar niet door *Need for Cognition*). Nulresultaten werden gevonden rond de waardering van lowbrow cabaret. Beperkingen van de studie worden besproken.

Inleiding

Er is veel onderzoek gedaan naar humor en welke technieken gebruikt kunnen worden om al dan niet grappig te zijn (Berger, 2013). Ook is gevonden dat hierin verschillen bestaan tussen hoog- en laagopgeleide mensen. Zo maakt Kuipers (2006) onderscheid tussen lowbrow en highbrow humor. Lowbrow humor zou expliciet *geframed* worden als grappig, door bijvoorbeeld verkleedkleden, gekke stemmetjes of een lachband te gebruiken. Highbrow humor zou minder uitbundig zijn en de nadruk leggen op satire en ironie. Lowbrow humor wordt geassocieerd met laagopgeleide mensen, terwijl highbrow humor aantrekkelijker is voor hoogopgeleide mensen (Kuipers, 2006). Opleidingsniveau zou daarmee culturele smaak bepalen (Berger, 2017). Ook in Finland werd gevonden dat opleidingsniveau (in tegenstelling tot inkomen) een belangrijke voorspeller was van deelname aan de highbrow cultuur (Purhonen, Gronow & Rahkonen, 2011). De highbrow cultuur is exclusief; hoogopgeleide mensen kennen zowel highbrow als lowbrow, maar prefereren de eerste vorm. Andersom is dit niet het geval; laagopgeleide mensen hebben minder inzicht in highbrow humor en het ontbreekt hen aan de vaardigheden om er voldoening of plezier uit te halen (Claessens & Dhoest, 2010). Liefhebbers van highbrow humor zouden neerkijken op lowbrow humor, omdat het niet geraffineerd genoeg zou zijn (Berger, 2017).

Kuipers (2006) onderzocht lowbrow en highbrow televisieseries in Nederland, en vond onder hoogopgeleiden bijvoorbeeld een afkeer van lowbrow humoristische programma's als 'Moppentoppers'. Claessens en Dhoest (2010) vonden verschillen in waardering van Vlaamse televisieseries onder participanten met verschillende opleidingsniveaus en cultureel kapitaal. De makkelijk te volgen lowbrow serie 'FC De Kampioenen' viel in dit onderzoek veel meer in de smaak bij laagopgeleiden. Terwijl de verschillen tussen highbrow en lowbrow humor wel eerder zijn onderzocht in televisieseries, is nog weinig bekend over de waardering en impact van cabaret. Dit terwijl cabaret zeer populair is in veel West Europese landen, waaronder Nederland. Bijna 80% van de Nederlandse bevolking is geïnteresseerd in dit genre, gelijkwaardig aan popmuziek (Van den Broek, 2013). Om de werking van cabaret op mensen met verschillende opleidingsniveaus beter te begrijpen zal het huidige onderzoek zich hierop gaan richten. Enkele psychologische constructen kunnen hierbij relevant zijn. Een daarvan is de *Need for Cognition*.

Need for Cognition

Mensen met een hoge *Need for Cognition* zijn actief op zoek naar informatie in verschillende domeinen en verwerken deze informatie op een grondige manier. Zij halen ook

meer plezier uit het nadenken, waar mensen met een lage *Need for Cognition* eerder een bepaalde motivatie van buitenaf nodig hebben om de moeite te nemen tot zware cognitieve activiteiten (Petty, Briñol, Loersch & McCaslin, 2009). Het idee is dat verschillen tussen mensen voortkomen uit (gebrek aan) motivatie, en niet zozeer alleen uit een (gebrek aan) cognitieve vaardigheden. Hoewel beide groepen (hoog en laag in *Need for Cognition*) dus mogelijkheden hebben tot het nadenken over allerlei informatie, zijn mensen met hoge *Need for Cognition* vaker geneigd dit te doen (Petty et al., 2009). Wel kunnen verschillende niveaus van *Need for Cognition* samenhangen met zowel positieve als negatieve, accurate als inaccurate en rationele als irrationele uitkomsten, afhankelijk van de omstandigheden. Zo kan iemand met een hoge *Need for Cognition* eerder overgaan tot gewenst gedrag als gevolg van een subtiele *prime*. *Priming* is het toepassen van een manipulatie waardoor men een bepaalde (denk)richting in wordt gestuurd. Omdat er met hoge *Need for Cognition* veel aandacht wordt gegeven aan de *prime*, heeft deze meer kans om te landen. Er is daarmee een grotere kans dat er gehoor wordt gegeven aan de oproep tot een bepaald gewenst gedrag. Wanneer de manipulatie echter niet subtiel maar overduidelijk wordt aangeboden, hebben mensen met hoge *Need for Cognition* dit ook eerder door en corrigeren zij hierop. Dit kan als gevolg hebben dat er juist een tegengesteld effect optreedt ten opzichte van wat beoogd werd (Petty et al., 2009).

Het volgen van een cabaretvoorstelling vereist ook aandacht. De technieken die in lowbrow humor gebruikt worden liggen er dikker bovenop, waardoor er minder aandacht voor nodig lijkt te zijn dan voor gecompliceerdere technieken die in highbrow humor gebruikt worden. Zo gaven participanten in het onderzoek van Claessens en Dhoest (2010) aan dat ze bij lowbrow humor minder hoefden na te denken. Het was ontspannend omdat men als het ware zijn verstand op nul kon zetten. Er valt daarom te verwachten dat mensen met een lage *Need for Cognition* highbrow humor minder waarderen en mensen met een hoge *Need for Cognition* lowbrow humor minder waarderen. De laatstgenoemde groep haalt voldoening uit grondig nadenken en dat lijkt minder nodig te zijn voor lowbrow humor.

Hoewel *Need for Cognition* vooral gaat over gemotiveerd zijn tot nadenken en niet zozeer over de mogelijkheid daartoe hebben, toont een meta-analyse van Cacioppo, Petty, Feinstein en Jarvis (1996) een verband tussen *Need for Cognition* en opleidingsniveau. Dit wordt ook in het huidige onderzoek verwacht terug te zien.

Openness

Een ander psychologisch construct waar *Need for Cognition* mee samenhangt is *Openness* (Kearney, Gebert & Voelpel, 2009). *Openness* is een van de vijf

persoonlijkheidskenmerken uit de *Big Five*. De *Big Five* is de meest gebruikte indeling in de persoonlijkheidsleer, en beschrijft vijf fundamentele onderliggende factoren van persoonlijkheid (DeYoung, Quilty, Peterson & Gray, 2014; Homan et al., 2008). De *Big Five* bestaat uit verder uit extraversie, aangenaamheid, nauwgezetheid en neuroticisme. Deze persoonlijkheidskenmerken voorspellen veel uitkomsten in het menselijk leven, zoals prestaties, gezondheid, welzijn en gedrag (Hayes & Joseph, 2003; Kaufman et al., 2016). *Openness* beschrijft het verlangen van een persoon om nieuwe, onbekende ideeën en ervaringen op te doen. Mensen die hoog scoren op *Openness* staan meer open voor andere meningen en nieuwe situaties (Homan et al., 2008). Zij laten dit niet slechts over zich heen komen maar gaan ook daadwerkelijk actief op zoek naar nieuwe ervaringen (McCrae & Costa, 1997). Deze ontdekkingsstocht vindt plaats door middel van perceptie, fantasie en artistiek streven (DeYoung et al., 2014).

Openness wordt van de *Big Five* persoonlijkheidskenmerken het meest robuust en consistent gelinkt aan creativiteit op vele vlakken (Kaufman et al., 2016). Onder de juiste ondersteunende omstandigheden vertonen mensen die hoog scoren op *Openness* creativiteit op de werkvloer (Baer & Oldham, 2006; George & Zhou, 2001). Verder voorspelt *Openness* creatieve prestaties in de kunsten. Hier moet gedacht worden aan muziek, dans, ontwerpen, creatief schrijven, theater en film, humor en visuele kunsten (Kaufman et al., 2016). Niet alleen eigen creatieve prestaties, maar ook interesse in creatieve zaken worden voorspeld door *Openness*. Zo bepaalt *Openness* in sterke mate een positieve kunstzinnige attitude en het ondernemen van kunstzinnige activiteiten, zowel het zelf creatief bezig zijn (een muziekinstrument spelen, tekenen of schilderen) als het ondergaan (over kunst lezen, klassieke muziek luisteren, boeken en gedichten lezen, een museum of kunstgalerij bezoeken, naar het theater gaan). Een negatief verband werd gevonden tussen televisiekijken en *Openness* (McManus & Furnham, 2006). Dit resultaat impliceert dat mensen die hoog scoren op *Openness* steeds op zoek zijn naar een vernieuwende ervaring. Dat roept de verwachting op dat deze mensen zich meer thuis zullen voelen bij highbrow cabaret dan bij lowbrow cabaret. Highbrow speelt meer in op vernieuwende elementen, waar soms *out-of-the-box* gedacht moet worden door het publiek. Wanneer men niet continu streeft naar kunstzinnige invloeden, en dus lager scoort op *Openness*, is de verwachting juist dat de waardering voor lowbrow cabaret hoger is.

Hoewel *Openness* (net als *Need for Cognition*) een bepaalde motivatie beschrijft, is er overlap gemeten met intelligentie en intellect (McCrae & Costa, 1997). *Openness* is de enige van de Big Five persoonlijkheidskenmerken die positief geassocieerd is met

intelligentietoetsen (DeYoung et al., 2014). Ook vonden McManus en Furnham (2006) een positief verband tussen *Openness* en opleidingsniveau. Als gevolg hiervan wordt in het huidige onderzoek een relatie verwacht tussen *Openness* en opleidingsniveau.

Cultureel kapitaal

Een ander construct dat gerelateerd is aan opleidingsniveau is cultureel kapitaal. Dit concept werd geïntroduceerd door Bourdieu (1986) om verschillen in prestaties te verklaren tussen kinderen op school. Economisch kapitaal, simpel gesteld de beschikking tot geld, kon dit namelijk niet afdoende verklaren. Sociaal kapitaal gaat over de beschikking tot een sociaal netwerk van contacten en cultureel kapitaal heeft betrekking op vormen van gewoontes en kennis opgedaan door blootstelling aan culturele uitoefeningen (Lee, Chung & Park, 2016). De nadruk binnen cultureel kapitaal lag in de tijd van Bourdieu vooral op highbrow cultuur zoals de beeldende kunsten opera, ballet, dichtkunst, klassieke muziek en literatuur. Bourdieu (1984) zag deze highbrow activiteiten als passend bij de hogere sociale klasse en daarmee bijdragen aan sociale exclusie, culturele dominantie en ongelijkheid. Highbrow cultuur is daarmee een indicator van cultureel kapitaal (Purhonen, Gronow & Rahkonen, 2011). Na verloop van tijd is beargumenteerd dat cultureel kapitaal over een breder bereik van culturele activiteiten zou moeten gaan (Hyypä, 2010). Klassieke kunsten en populaire cultuur zouden hand in hand kunnen gaan, wat zou kunnen leiden tot een inclusievere definitie van cultureel kapitaal met sport, (pop)muziek en online activiteiten (Lee, Chung & Park, 2016).

Onderzoeksvraag en hypotheses

Gebaseerd op de literatuur is de onderzoeksvraag als volgt: ‘Wat is de rol van *Openness* en *Need for Cognition* in de relatie tussen opleidingsniveau en de waardering van highbrow en lowbrow cabaretfragmenten in Nederland?’

Om deze vraag te beantwoorden zijn hieronder zes hypotheses opgesteld. Alle hypotheses zijn tevens grafisch weergegeven in Figuur 1 en in Figuur 2.

Hypothese 1: Hoogopgeleide mensen hebben een hogere *Need for Cognition* dan laagopgeleide mensen.

Hypothese 2: Hoogopgeleide mensen hebben een hogere *Openness* dan laagopgeleide mensen.

Hypothese 3a: Highbrow cabaret wordt meer gewaardeerd door mensen met een hoge *Need for Cognition* dan door mensen met een lage *Need for Cognition*.

Hypothese 3b: Lowbrow cabaret wordt meer gewaardeerd door mensen met een lage *Need for Cognition* dan door mensen met een hoge *Need for Cognition*.

Hypothese 4a: Highbrow cabaret wordt meer gewaardeerd door mensen met een hoge *Openness* dan door mensen met een lage *Openness*.

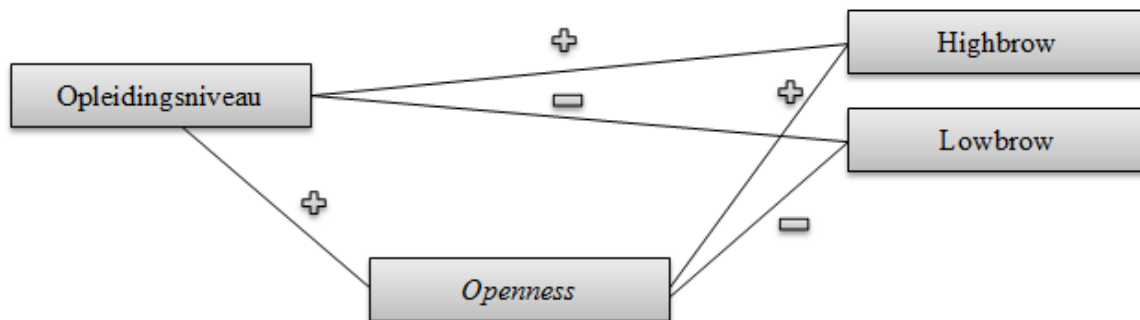
Hypothese 4b: Lowbrow cabaret wordt meer gewaardeerd door mensen met een lage *Openness* dan door mensen met een hoge *Openness*.

Hypothese 5a: Het verschil in waardering van highbrow cabaret wordt (deels) verklaard door *Need for Cognition*.

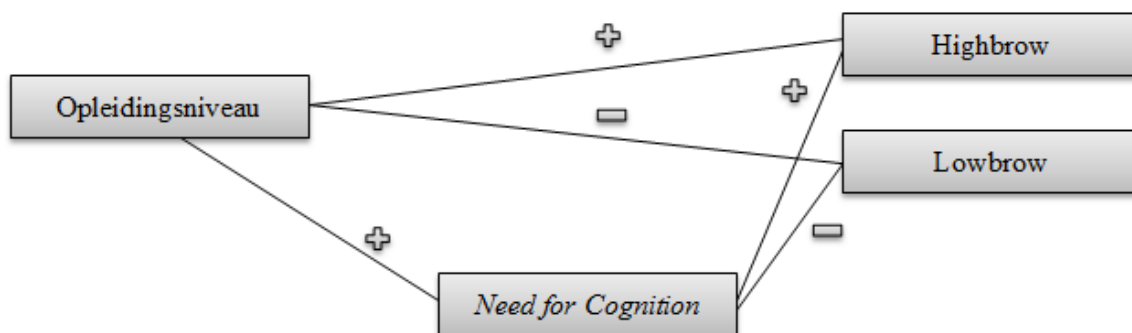
Hypothese 5b: Het verschil in waardering van lowbrow cabaret wordt (deels) verklaard door *Need for Cognition*.

Hypothese 6a: Het verschil in waardering van highbrow cabaret wordt (deels) verklaard door *Openness*.

Hypothese 6b: Het verschil in waardering van lowbrow cabaret wordt (deels) verklaard door *Openness*.

Figuur 1. Het verband tussen Opleidingsniveau en de waardering van Highbrow en Lowbrow fragmenten gemedieerd door *Openness*.

Figuur 2. Het verband tussen Opleidingsniveau en de waardering van Highbrow en Lowbrow fragmenten gemedieerd door *Need for Cognition*.

Methode

Participanten

Er werden geen beperkende demografische eisen gesteld om deel te mogen nemen aan het huidige onderzoek. Mensen van alle opleidingsniveaus en leeftijden konden participeren, nadat zij hadden ingestemd met de voorwaarden van het onderzoek. Dit heeft geresulteerd in 152 participanten. Hiervan hebben 54 participanten de vragenlijst niet volledig afgerond. Gekozen is om een criterium te handhaven van minimaal 98% 'af', omdat dit inhield dat alle vragen zijn ingevuld, maar er alleen niet op 'verzenden' is geklikt. Dit was één keer het geval. Alle data waarbij de vragenlijst is verlaten voordat de 98% bereikt werd, zijn niet meegenomen in de analyses. Hier is voor gekozen omdat het niet bekend is waarom participanten zijn afgehaakt. Het zou bijvoorbeeld kunnen komen doordat men minder gemotiveerd was, de vragen niet begreep of de fragmenten niet waardeerde. Uit overweging van nauwkeurigheid is gekozen om deze participanten buiten de analyses te laten.

Wat overbleef was een groep van 98 participanten, uiteenlopend van 16 tot 71 jaar ($M = 33.12$ jaar, $SD = 14.18$ jaar). Er deden meer vrouwen (61.2%) dan mannen (38.8%) mee aan het onderzoek, waarbij de vrouwen ($M = 32.75$ jaar, $SD = 14.50$ jaar) gemiddeld ongeveer even oud waren als de mannen ($M = 33.73$ jaar, $SD = 13.80$ jaar). De vrouwen hadden gemiddeld 7.98 jaar onderwijs gevolgd na het twaalfde levensjaar, tegenover gemiddeld 9.13 jaar onderwijs na het twaalfde levensjaar onder de mannen. Ongeveer de helft van zowel de mannen (50.0%) als de vrouwen (46.7%) gaf aan hoogopgeleid te zijn, dat wil zeggen een HBO of WO-studie te hebben afgerond (CBS, 2017). Het merendeel van de participanten (74.5%) gaf aan meer dan vijftig boeken in huis te hebben, en 50% van de participanten had zelfs meer dan honderd boeken in huis.

Design

In het huidige onderzoek is er voor het toetsen van de eerste vier hypothesen gebruik gemaakt van een correlatieel design. Hierbij was er sprake van de onafhankelijke variabele opleidingsniveau (gemeten middels aantal jaren onderwijs gevolgd na het twaalfde levensjaar). De afhankelijke variabelen waren *Need for Cognition*, *Openness* en de waardering van de grappigheid van de getoonde cabaretfragmenten. Wanneer deze variabelen in bepaalde mate een correlatie lieten zien, is er voor de laatste twee hypothesen gebruik gemaakt van mediatie.

Procedure

Er is gekozen om voor dit onderzoek een gemakssteekproef te gebruiken. Hierbij is het sociale netwerk van de onderzoeker gevraagd om de vragenlijst in te vullen. De vragenlijst is ingevoerd in Qualtrics, een online surveyprogramma, waarna de link is verspreid naar zoveel mogelijk mensen. Dit is onder andere gebeurd via internetfora en sociale media als Facebook. Wanneer de participanten de gedeelde link aanklikten verscheen de vragenlijst van het onderzoek. De vragenlijst kon zowel op een computer als op een mobiele telefoon worden ingevuld. Voordat de participanten konden beginnen met het invullen van de vragen van het onderzoek, werd hen gevraagd een *informed consent*-formulier te lezen. Daarin werd gevraagd of ze akkoord gingen met de analyse en publicatie van de eindresultaten van het onderzoek. Er is hierbij gehandeld volgens de ethische beroepscode van het NIP (2015). Aan de participanten werd uitgelegd dat het meedoen aan het onderzoek bestond uit het beoordelen van cabaretfragmenten en ongeveer 25 minuten zou duren. Deelname aan het onderzoek was vrijwillig, de anonimiteit van de participanten zou gewaarborgd blijven en participanten mochten op elk moment stoppen zonder opgave van redenen. Ook werd aangegeven dat het voor het afspelen van de fragmenten belangrijk was dat de participanten beschikking hadden over geluid. Verder was het emailadres van de onderzoeker weergegeven waar participanten hun vragen en onduidelijkheden tot konden richten.

Wanneer participanten geen toestemming gaven om hun resultaten voor het onderzoek te gebruiken, werd hen de toegang tot de vragenlijst ontzegd. Dit is vier keer gebeurd en staat los van de 54 proefpersonen die tijdens het invullen van de vragenlijst waren afgehaakt. Vervolgens werd de participanten gevraagd hun demografische variabelen, welke nader zullen worden toegelicht, in te vullen. Hierna werden de variabelen *Need for Cognition* en *Openness* gemeten. Vervolgens werden de cabaretfragmenten geïntroduceerd, waarna deze (met bijbehorende vragen) in willekeurige volgorde werden aangeboden. Hiervoor is gekozen om volgorde effecten te voorkomen. Aan het eind van de vragenlijst verscheen een pagina waarop de participanten werd uitgelegd wat het doel van onderzoek was en wat er gemeten werd. Hierin werd verteld dat onderzocht werd of de waardering van cabaret samenhangt met opleidingsniveau, en of cabaret in de toekomst ingezet zou kunnen worden om belangrijke maatschappelijke kwesties aan te kaarten. Ook was er op deze laatste pagina ruimte beschikbaar voor de participanten om opmerkingen over het onderzoek te noteren. Tot slot werden de participanten bedankt en gevraagd of ze kans wilden maken op een bol.com bon ter waarde van €25,-. De participant kon in dat geval zijn/haar e-mailadres invullen.

Materialen

Elke vraag in het onderzoek, tenzij anders vermeld, is geformuleerd als een stelling die beantwoord kon worden met behulp van een vijfpunts Likertschaal, waarbij antwoorden varieerden van 1 (*helemaal niet mee eens*) tot 5 (*helemaal mee eens*). Voor deze schaal is gekozen omdat de gebruikte gevalideerde vragenlijst uit de *Big-Five Inventory* dezelfde vijfpuntsschaal hanteerde (John & Srivastava, 1999). Uit oogpunt van consistentie is ervoor gekozen om elke stelling in het onderzoek op een vijfpuntsschaal te laten beantwoorden. Op deze manier werd getracht eventuele onduidelijkheid bij de participanten te voorkomen. Alle afgenomen vragenlijsten werden door alle participanten doorlopen en zullen hieronder worden uitgelicht.

Demografische variabelen.

De volgende demografische variabelen zijn aan de participant voorgelegd: geboortjaar, geslacht, hoogst afgeronde opleiding, aantal jaren onderwijs gevolgd na het twaalfde levensjaar en aantal boeken in (het ouderlijk) huis. De vraag over hoogst afgeronde opleiding kon beantwoord worden met '*basisschool*', '*VMBO*', '*HAVO*', '*VWO*', '*MBO*', '*HBO*' of '*WO*'. De vraag over het aantal jaren onderwijs gevolgd na het twaalfde levensjaar was gebaseerd op Schneider (2007). Er kon worden gekozen tussen '*2 jaar of minder*', '*3 jaar*', '*4 jaar*', '*5 jaar*', '*6 jaar*', '*7 jaar*', '*8 jaar*', '*9 jaar*' en '*10 jaar of meer*'. Met de vraag 'Hoeveel boeken heeft u in huis?' werd het cultureel kapitaal van de participanten gemeten, gebaseerd op Bourdieu (1984) en Skog (1994). De antwoordmogelijkheden waren '*minder dan 20*', '*20-50*', '*50-100*', '*500-1000*' en '*meer dan 1000 boeken*'.

Need for Cognition.

De *Need for Cognition* werd gemeten met een vertaalde versie van de verkorte en gevalideerde *Need for Cognition Scale* (NCS) van Petty, Cacioppo en Kao (1984). Deze bestond uit 18 items. Voorbeelditems waren: 'Nadenken is niet iets dat ik doe voor m'n plezier' (omgekeerd gescoord), 'Abstract denken is een bezigheid die mij aanspreekt' en 'Ik vind het voldoende wanneer iets blijkt te werken: hoe of waarom het precies werkt interesseert me niet' (omgekeerd gescoord). Om de interne consistentie van de NCS te meten werd een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd. De volgende maatstaven werden gehanteerd om de interne consistentie te beoordelen: een α van .9 of hoger is uitstekend, .8 of hoger is goed, .7 of hoger is acceptabel, .6 of hoger is twijfelachtig, .5 of hoger is zwak en onder .5 is onacceptabel (Gliem & Gliem, 2003).

Hoewel de interne consistentie van de NCS kon worden geïnterpreteerd als 'goed' ($\alpha = .87$), bleek dat er twee stellingen een lage item-totaal correlatie hadden (respectievelijk .19 en .22). Volgens Field (2013) dient er bij een item-totaal correlatie onder .3 kritisch gekeken

te worden naar de betreffende items. Na het nauwlettend bestuderen van deze stellingen ('Het idee dat je op je verstand moet vertrouwen om de top te bereiken spreekt mij aan' en 'Het leren van nieuwe manieren om te denken vind ik niet erg boeiend') werd besloten om deze te verwijderen. De interne consistentie nam hiermee enigszins toe ($\alpha = .88$).

Openness.

Openness werd gemeten met een vertaalde versie van de gevalideerde *Big-Five Inventory scale* (BFI) van John en Srivastava (1999). Deze bestond uit 44 items. Hieruit werden de 10 items geselecteerd die het construct *Openness* meten (hierna genoemd: BFI-o). De overige items gingen over de constructen extraversie, aangenaamheid, nauwgezetheid en neuroticisme en zijn daarom niet meegenomen in het huidige onderzoek. Voorbeelditems van de BFI-o waren: 'Ik zie mijzelf als iemand die vindingrijk is', 'Ik zie mijzelf als iemand die weinig artistieke interesses heeft' (omgekeerd gescoord) en 'Ik zie mijzelf als iemand die wereldwijd is in kunst, muziek of literatuur'. Om de interne consistentie van de BFI-o te meten werd een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd. Hoewel deze kon worden geïnterpreteerd als 'acceptabel' ($\alpha = .78$), bleek dat een stelling een item-totaal correlatie had van .25. Na het nauwlettend bestuderen van deze stelling ('Ik zie mijzelf als iemand die een voorkeur heeft voor routinewerk' (omgekeerd gescoord)) werd besloten om deze te verwijderen. De interne consistentie nam hiermee enigszins toe ($\alpha = .79$).

Grappigheid cabaretfragmenten.

Er werden negen cabaretfragmenten van negen verschillende Nederlandse cabaretiers getoond aan de participanten. Alle fragmenten namen een maatschappelijk standpunt in. Hiervoor is gekozen omdat het huidige onderzoek gekoppeld was aan het thesisonderzoek van Celine van Engelenhoven over de maatschappelijke impact van cabaret. De cabaretiers waren Harrie Jekkers, Brigitte Kaandorp, Martijn Koning, Arjen Lubach, Theo Maassen, Nabil Oulad Ayad, Kees Torn, Guido Weijers en Micha Wertheim. De fragmenten zijn zo geselecteerd dat ze zowel een inhoudelijk standpunt als een grap bevatten. De fragmenten gingen respectievelijk over de grote weerstand tegen roken, het overmatig uiten van kritiek, de acceptatie van homo's in het voetbal, het eten van vlees, grote verschillen in armoede, discriminatie op de arbeidsmarkt, het streven naar rijkdom, het gebruik van mobiele telefoons in het verkeer en over de waarde van vriendschapsrelaties op Facebook. De fragmenten werden geselecteerd met de verwachting dat ze een verschillende aantrekkingskracht zouden hebben op hoger- en lager opgeleiden, mede op basis van de bevindingen van Kuipers (2006). Het doel daarachter was om een indeling te maken in lowbrow en highbrow cabaret. Omdat de bestaande literatuur echter niet voldoende houvast gaf om deze indeling vooraf met

zekerheid te maken, is de indeling achteraf gemaakt op basis van de waardering van de fragmenten door hoger- en lageropgeleiden in de steekproef van het huidige onderzoek.

De fragmenten duurden 20 tot 48 seconden. Voorafgaand aan elk fragment werd het onderwerp van het fragment geïntroduceerd en werden twee vragen gesteld: ‘Hoe relevant is dit onderwerp voor u?’ en ‘Hoe zelfverzekerd bent u van uw kennis over dit onderwerp?’ Na elk fragment werd de participanten gevraagd het punt dat de cabaretier probeerde te maken te beschrijven, met als doel dat de participanten bewust gingen luisteren naar de fragmenten. Vervolgens moesten de participanten op drie stellingen aangeven of het punt dat de cabaretier probeerde te maken duidelijk overkwam, overtuigend was en overeenkwam met hun bestaande mening. Deze stellingen en de twee vragen vooraf waren gebruikt voor het thesisonderzoek van Celine van Engelenhoven en zullen daarom niet worden toegelicht in het huidige onderzoek. Wat wel essentieel is voor het huidige onderzoek, is dat participanten na elk fragment werd gevraagd hoe grappig ze het fragment vonden. Hier konden ze op antwoorden middels een een vijfpunts Likertschaal; 1 (*‘helemaal niet grappig’*) tot 5 (*‘heel grappig’*).

Statistische analyses en software

Voor het analyseren van de gegevens is gebruik gemaakt van versie 24 van SPSS. Hierin zijn correlaties tussen alle variabelen getoetst en vervolgens twee mediatieanalyses uitgevoerd met de door Hayes in SPSS gebouwde applicatie Process. De links naar de gebruikte cabaretfragmenten zijn bijgevoegd in de appendix van het huidige onderzoek. Inspiratie voor het vinden van (materiaal van) cabaretiers is opgedaan met behulp van de site comedyweb.nl. De overige fragmenten zijn gevonden op YouTube.

Resultaten

Correlaties

Om samenhang tussen verschillende variabelen te onderzoeken is er een correlatieanalyse uitgevoerd. In Tabel 1 zijn de correlaties tussen de verschillende demografische variabelen die gebruikt zijn in dit onderzoek weergegeven. Bij de beoordeling werd de volgende richtlijn aangehouden: alleen correlaties met een significantie van $p < .05$ werden meegeteld.

Het opleidingsniveau van de participanten werd op twee manieren gemeten, namelijk met hoogst afgeronde opleiding en met het aantal jaren onderwijs genoten na het twaalfde levensjaar. Er werd een samenhang tussen deze variabelen verwacht en deze werd ook gevonden ($r = .68, p < .001$). Naarmate mensen hoger waren opgeleid, hebben ze ook langer op school gezeten. Daarnaast hing *Openness* samen met *Need for Cognition* ($r = .62, p < .001$). Dit betekent dat mensen die meer openstonden voor nieuwe ervaringen, ook meer van nadenken hielden. Deze twee constructen hingen tevens samen met het cultureel kapitaal van de participanten. Mensen die meer boeken in huis hadden, stonden meer open voor nieuwe ervaringen ($r = .31, p = .002$) en hielden meer van nadenken ($r = .274, p = .006$). Leeftijd hing nergens mee samen.

Tabel 1

Correlatietabel van de Demografische Variabelen binnen het Onderzoek.

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>
1. Opleiding	-					
2. Jaren onderwijs	.678***	-				
3. Aantal boeken	-.025	-.044	-			
4. Leeftijd	.034	-.021	.112	-		
5. <i>Openness</i>	.103	.112	.310**	.080	-	
6. <i>Need for Cognition</i>	.124	.164	.274**	-.015	.622***	-

Toelichting. *** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Indeling in lowbrow en highbrow cabaret

Er zijn twee manieren gebruikt om de indeling naar lowbrow en highbrow cabaret te maken: een rangschikking van fragmenten per opleidingsniveau en een factoranalyse.

Rangschikking per opleidingsniveau.

De participanten werden ingedeeld in de drie groepen die het CBS (2017) ook hanteert; namelijk laag (basisschool, LBO, VMBO), midden (HAVO, VWO, MBO) en hoogopgeleid (HBO, WO). Vervolgens is per groep een rangschikking opgesteld van hoogst tot laagst beoordeelde fragmenten op het gebied van grappigheid. Deze groepen zijn daarna vergeleken. De resultaten zijn te zien in Tabel 2. De fragmenten over armoede, acceptatie van homo's en het eten van vlees werden meer gewaardeerd door hogeropgeleiden en kunnen daarmee getypeerd worden als highbrow fragmenten. De fragmenten over Facebookvrienden en kritiek werden meer gewaardeerd door lageropgeleiden en kunnen daarmee getypeerd worden als lowbrow fragmenten.

Tabel 2

Rangschikking grappigheid fragmenten naar opleidingsniveau.

<u>Thema fragment</u>	<u>Laagopgeleid</u>	<u>Midden</u>	<u>Hoogopgeleid</u>	<u>Indeling</u>
Facebookvrienden	1	3	5	Lowbrow
Discriminatie	2	5	2	
Armoede	3	1	1	Highbrow
Kritiek	4	7	7	Lowbrow
Homoacceptatie	5	3	3	Highbrow
Mobiel in verkeer	6	6	6	
Vlees	7	4	4	Highbrow
Rijkdom	8	8	8	
Roken	9	9	9	

Factoranalyse.

Met de grappigheidsscores van alle fragmenten werd een factoranalyse uitgevoerd. Er werden drie componenten gevonden die de variantie in grappigheid verklaren. Deze drie componenten verklaren samen bijna 54% van de variantie. Het meeste daarvan (26%) werd

verklaard door de eerste component. De tweede component verklaarde 16% van de variantie, gevolgd door 12% door component 3. In Tabel 3 is te zien dat alle fragmenten positief laadden op de eerste component. Het construct dat dit zou kunnen hebben gemeten is gevoel voor humor, of een *bias* onder de participanten om alle fragmenten minstens enigszins positief te beoordelen.

Tabel 3

Factoranalyse: Component Matrix

<u>Thema fragment</u>	<u>Component 1</u>	<u>Component 2</u>	<u>Component 3</u>
Roken	.665	.031	-.180
Kritiek	.431	-.592	-.364
Discriminatie	.369	-.117	.401
Facebookvrienden	.420	-.186	.647
Armoede	.274	.628	-.193
Rijkdom	.624	-.390	.075
Mobiel in het verkeer	.619	-.091	-.419
Homoacceptatie	.465	.541	-.149
Vlees	.543	.426	.354

Op Component 2 laadden vier fragmenten positief en vijf fragmenten negatief. Na de overeenkomsten met de rangschikking uit Tabel 2 te hebben bestudeerd was het aannemelijk dat opleidingsniveau het construct was dat dit component zou kunnen hebben gemeten. Om dit te toetsen werd een correlatieanalyse uitgevoerd. Zoals te zien in Tabel 4, was de correlatie van Component 2 met jaren onderwijs significant ($r = .23$, $p = .020$), dus hing Component 2 inderdaad samen met opleidingsniveau.

Tabel 4

Correlatietabel van de Componenten uit de Factoranalyse met Aantal Jaren Onderwijs.

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>
1. Component 1	-			
2. Component 2	.000	-		
3. Component 3	.000	.000	-	
4. Jaren onderwijs	.102	.234*	-.149	-

Toelichting. *** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Toen bevestigd was dat Component 2 samenhang met opleidingsniveau, kon Tabel 3 deels geïnterpreteerd worden. De fragmenten die het hoogst laadden op Component 2 waren de fragmenten over armoede, homoacceptatie en het eten van vlees. Dit kwam overeen met de eerder gemaakte rangschikking, waaruit bleek dat dit highbrow fragmenten betrof. De fragmenten die het laagst laadden op Component 2 waren de fragmenten over kritiek, rijkdom en Facebookvrienden. Ook deze kwamen overeen met de eerder gemaakte rangschikking, met toevoeging van het fragment over rijkdom.

Hierna werden de highbrow en lowbrow fragmenten geclusterd volgens bovenstaande indeling en werd er een correlatieanalyse uitgevoerd om de samenhang te toetsen tussen jaren onderwijs en de ervaren grappigheid van highbrow en lowbrow cabaret. In Tabel 5 is te zien dat aantal jaren onderwijs inderdaad significant correleerde met de waardering van highbrow fragmenten ($r = .24$, $p = .016$), maar niet met de waardering van lowbrow fragmenten ($r = -.13$, $p = .22$). Verder is net als eerder in Tabel 1 te zien dat jaren onderwijs niet samenhang met *Openness* en *Need for Cognition*. Die laatste twee constructen correleerden wel met elkaar ($r = .62$, $p < .001$).

Tabel 5

Correlatietabel van alle Variabelen uit de Hypotheses: Jaren Onderwijs, Openness, Need for Cognition en de Waardering van Lowbrow en Highbrow fragmenten.

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Jaren onderwijs	-				
2. <i>Openness</i>	.112	-			
3. <i>Need for Cognition</i>	.164	.622***	-		
4. Lowbrow	-.125	.077	-.051	-	
5. Highbrow	.244*	.188	.154	.074	-

Toelichting. *** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Mediatie-analyses

Hoewel er geen significante correlatie was tussen lowbrow/highbrow en *Need for Cognition/Openness*, zijn er toch twee mediatie-analyses uitgevoerd om een completer beeld te krijgen van de relatie tussen jaren onderwijs, *Need for Cognition* en waardering van de fragmenten enerzijds, en jaren onderwijs, *Openness* en waardering van de fragmenten anderzijds.

Waardering highbrow fragmenten.

Wanneer als afhankelijke variabele de waardering van highbrow fragmenten gebruikt werd, bleek het aantal jaren onderwijs zonder mediator een significante voorspeller voor de waardering van highbrow fragmenten, $b = .0987$, $t = 2.332$, $p = .0279$. Bij zowel *Openness* (95% CI [-.0049, .0480]) als *Need for Cognition* (95% CI [-.0162, .0312]) lag de 0 in het betrouwbaarheidsinterval en daarmee bleken ze geen significante mediator van het verband tussen jaren onderwijs en de waardering van highbrow fragmenten te zijn.

Waardering lowbrow fragmenten.

Wanneer als afhankelijke variabele de waardering van lowbrow fragmenten gebruikt werd, bleek het aantal jaren onderwijs zonder mediator geen significante voorspeller voor de waardering van highbrow fragmenten, $b = -.0550$, $t = -1.1842$, $p = .2393$. Bij zowel *Openness* (95% CI [-.0049, .0512]) als *Need for Cognition* (95% CI [-.0536, .0043]) lag de 0 in het betrouwbaarheidsinterval en daarmee bleken ze geen significante mediator van het verband tussen jaren onderwijs en de waardering van lowbrow fragmenten te zijn.

Analyses met cultureel kapitaal

Vervolgens is besloten de bovenstaande analyses nogmaals uit te voeren, maar in plaats van opleidingsniveau nu met cultureel kapitaal, dus het aantal boeken in (het ouderlijk) huis. Minder dan 50 boeken viel in de categorie ‘laag’, meer dan 500 boeken ‘hoog’ en daartussen lag de middencategorie. Ondanks dat de middengroep het grootst was, waren de groepen op deze manier zo goed mogelijk gebalanceerd met respectievelijk 25.5%, 16.3% en 58.2% van de participanten.

Indeling in lowbrow en highbrow cabaret op basis van cultureel kapitaal.

Er is op twee manieren gekeken naar een mogelijke indeling in lowbrow en highbrow cabaret: door een rangschikking van fragmenten naar cultureel kapitaal te maken en aan de hand van een factoranalyse.

Rangschikking naar cultureel kapitaal.

De participanten werden zoals beschreven ingedeeld in drie groepen; laag (<50 boeken), midden (50-500 boeken) en hoog cultureel kapitaal (>500 boeken). Vervolgens is per groep een rangschikking opgesteld van hoogst tot laagst beoordeelde fragmenten op het gebied van grappigheid. Deze groepen zijn daarna vergeleken. De resultaten zijn te zien in Tabel 6. De fragmenten over rijkdom, Facebookvrienden en het eten van vlees werden meer gewaardeerd door mensen met hoog cultureel kapitaal en kunnen daarmee getypeerd worden als highbrow fragmenten. De fragmenten over armoede, discriminatie en kritiek werden meer gewaardeerd door mensen met lager cultureel kapitaal en kunnen daarmee getypeerd worden als lowbrow fragmenten.

Tabel 6

Rangschikking grappigheid fragmenten naar laag, midden en hoog cultureel kapitaal.

<u>Thema fragment</u>	<u>Laag</u>	<u>Midden</u>	<u>Hoog</u>	<u>Indeling</u>
Armoede	1	1	3	Lowbrow
Discriminatie	2	4	4	Lowbrow
Homoacceptatie	3	2	5	
Kritiek	4	6	8	Lowbrow
Mobiel in verkeer	5	7	6	
Facebookvrienden	6	5	1	Highbrow
Vlees	7	3	2	Highbrow
Rijkdom	8	9	7	Highbrow
Roken	9	8	9	

Factoranalyse.

Aan de hand van de grappigheidsscores van alle fragmenten werd een factoranalyse uitgevoerd. Eerder werd beschreven hoe er drie componenten waren gevonden die de variantie in grappigheid verklaren. Om dit te toetsen werd een correlatieanalyse uitgevoerd. Zoals te zien in Tabel 7, was de correlatie van Component 3 met aantal boeken significant ($r = .24$, $p = .018$), dus hing Component 3 waarschijnlijk samen met cultureel kapitaal.

Tabel 7

Correlatietabel van de Componenten uit de Factoranalyse met Aantal Boeken.

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>
1. Component 1	-			
2. Component 2	.000	-		
3. Component 3	.000	.000	-	
4. Aantal Boeken	.101	.162	.238*	-

Toelichting. *** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Component 3 binnen de factoranalyse kwam echter niet geheel overeen met de rangschikking naar cultureel kapitaal, dit is terug te zien in Tabel 3. Het was hierdoor niet eenduidig vast te stellen welke fragmenten highbrow en lowbrow waren. Er is daarom gekozen om de rangschikking naar cultureel kapitaal aan te houden voor de indeling van de fragmenten. De fragmenten die volgens deze rangschikking kenmerkend waren voor highbrow humor waren die over rijkdom, Facebookvrienden en het eten van vlees. De lowbrow fragmenten gingen over armoede, discriminatie en kritiek. Er werd een correlatieanalyse uitgevoerd met *Openness*, *Need for Cognition*, de waardering van highbrow en lowbrow fragmenten en met cultureel kapitaal in plaats van jaren onderwijs. De resultaten zijn te zien in Tabel 8.

Tabel 8

Correlatietabel van Cultureel Kapitaal, Openness, Need for Cognition en de Waardering van Lowbrow en Highbrow fragmenten.

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
1. Cultureel Kapitaal	-				
2. <i>Openness</i>	.310**	-			
3. <i>Need for Cognition</i>	.274**	.622***	-		
4. Lowbrow	-.087	.151	.158	-	
5. Highbrow	.211*	.169	.019	.276**	-

Toelichting. *** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Cultureel kapitaal correleerde zowel significant met *Openness* ($r = .31, p = .002$), met *Need for Cognition* ($r = .27, p = .006$) als met de waardering van highbrow fragmenten ($r = .21, p = .037$) maar niet met de waardering van lowbrow fragmenten ($r = -.09, p = .397$). De waardering van highbrow fragmenten correleerde tevens significant met de waardering van lowbrow fragmenten ($r = .28, p = .006$). Net als in Tabel 9 correleerden *Openness* en *Need for Cognition* onderling ($r = .62, p < .001$).

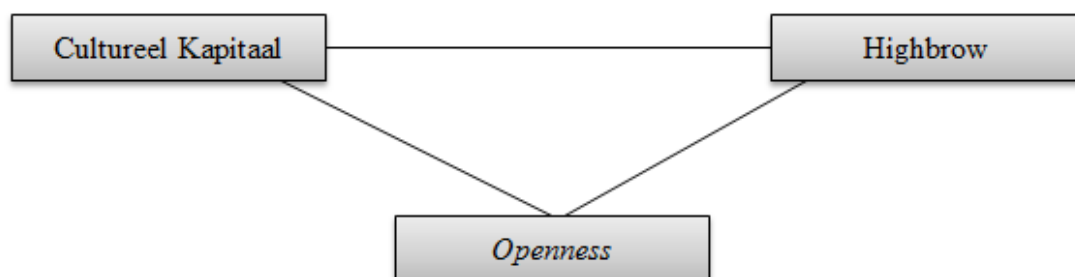
Mediatie-analyses.

Omdat er enkele significante correlaties gevonden waren tussen cultureel kapitaal en *Need for Cognition*, *Openness* en de waardering voor highbrow fragmenten, zijn er twee mediatie-analyses uitgevoerd om een completer beeld te krijgen van de relatie tussen cultureel kapitaal, *Need for Cognition* en waardering van de fragmenten enerzijds, en cultureel kapitaal, *Openness* en waardering van de fragmenten anderzijds.

Waardering highbrow fragmenten.

Eerst werd een mediatie uitgevoerd met cultureel kapitaal als onafhankelijke variabele, de waardering van highbrow fragmenten als afhankelijke variabele en *Openness* en *Need for Cognition* als mediators. Cultureel kapitaal bleek zonder mediator geen significante voorspeller voor de waardering van highbrow fragmenten ($p = .0729$).

Cultureel kapitaal was een significante voorspeller van zowel *Openness* ($b = .1563, t = 3.1892, p = .0019$) als van *Need for Cognition* ($b = .1477, t = 2.7938, p = .0063$). Bij *Need for Cognition* lag de 0 in het betrouwbaarheidsinterval (95% CI [-.0908, .0025]) en daarmee bleek dit geen significante mediator van het verband tussen cultureel kapitaal en de waardering van highbrow fragmenten te zijn. Bij *Openness* lag de 0 niet in het betrouwbaarheidsinterval (95% CI [.0033, .1009]) en dit betekende dat *Openness* wel een mediator is van het verband tussen cultureel kapitaal en de waardering van highbrow fragmenten. Dit is in Figuur 3 grafisch weergegeven.

Figuur 3. Het verband tussen Cultureel Kapitaal en de waardering van highbrow fragmenten gemedieerd door *Openness*.

Waardering lowbrow fragmenten.

Tot slot werd een mediatie uitgevoerd met cultureel kapitaal als onafhankelijke variabele, de waardering van lowbrow fragmenten als afhankelijke variabele en *Openness* en *Need for Cognition* als mediators. Cultureel kapitaal bleek zonder mediator geen significante voorspeller voor de waardering van lowbrow fragmenten ($p = .1382$). Bij zowel *Openness* (95% CI [-.0185, .0755]) als *Need for Cognition* (95% CI [-.0114, .0700]) lag de 0 in het betrouwbaarheidsinterval en daarmee bleken ze geen significante mediator van het verband tussen cultureel kapitaal en de waardering van lowbrow fragmenten te zijn.

Discussie

Om te beginnen werd verwacht dat hoogopgeleide mensen een hogere *Need for Cognition* hebben dan laagopgeleide mensen. Er is echter geen samenhang tussen *Need for Cognition* en opleidingsniveau gevonden. Ook het aantal jaren onderwijs dat de participant gevolgd heeft, hangt niet samen met *Need for Cognition*. Opleidingsniveau en het aantal jaren onderwijs tonen ook geen samenhang met *Openness*, waar dit wel werd verwacht. Wanneer voor de indeling in highbrow en lowbrow cabaret een rangschikking van de fragmenten naar opleidingsniveau wordt gehanteerd, hangt de waardering van zowel lowbrow als highbrow fragmenten niet samen met *Need for Cognition* en *Openness*. Dit werd wel verwacht. Verder wordt het verschil in waardering van zowel lowbrow als highbrow cabaret niet verklaard door *Need for Cognition* en ook niet verklaard door *Openness*. Alle hypothesen zijn daarmee verworpen.

Wanneer in de hypothesen opleidingsniveau als onafhankelijke variabele echter vervangen zou worden door cultureel kapitaal (gemeten met het aantal boeken in huis), zou een ander beeld ontstaan. Cultureel kapitaal hangt namelijk zowel samen met *Need for Cognition* als met *Openness*. Dit houdt in dat naarmate het cultureel kapitaal stijgt, de *Need for Cognition* en *Openness* ook toenemen. Dit zou de eerste twee hypothesen van het onderzoek bevestigen. Wanneer voor de indeling in highbrow en lowbrow cabaret een rangschikking van de fragmenten naar cultureel kapitaal wordt gehanteerd, hangt de waardering van zowel lowbrow als highbrow fragmenten niet samen met *Need for Cognition* en *Openness*. Dit zou dan wel verwacht worden met de derde en vierde hypothese. Mediatie-analyses tonen aan dat het verschil in waardering van highbrow cabaret wel wordt verklaard door *Openness* maar niet wordt verklaard door *Need for Cognition*. Hypothese 6a zou daarmee wel worden aangenomen maar hypothese 5a zou worden verworpen. Tot slot wordt het verschil in waardering van lowbrow cabaret niet verklaard door *Need for Cognition* en ook niet verklaard door *Openness*. Hypothesen 5b en 6b zouden daarom worden verworpen.

Opleidingsniveau hangt in het huidige onderzoek dus niet samen met *Openness* en met *Need for Cognition*. Hoewel dit tegen de verwachting in gaat, zijn er wel verklaringen voor deze resultaten te bedenken. *Need for Cognition* beschrijft het gemotiveerd zijn tot nadenken. Een participant met een relatief laag opleidingsniveau kan zeer veel voldoening halen uit cognitieve activiteiten, terwijl iemand die hoogopgeleid is een bepaalde motivatie van buitenaf nodig zou kunnen hebben. Het cognitieve vermogen dat zij hebben is niet bepalend. Hetzelfde geldt voor *Openness*; iemand die laagopgeleid is zou meer kunnen

verlangen naar nieuwe ervaringen terwijl iemand die hoogopgeleid is liever bij het bekende blijft.

Need for Cognition en *Openness* hangen wel samen met cultureel kapitaal. Iemand die altijd op zoek is naar nieuwe ervaringen, zal zich eerder op culturele paden begeven dan iemand die geen interesse heeft om zijn of haar horizon te verbreden. Laatstgenoemde zal minder snel een boek openslaan of kunstzinnige evenementen bezoeken. Daarom hangt cultureel kapitaal waarschijnlijk samen met *Openness*. Voor het ondernemen van culturele activiteiten is er vaak ook sprake van een beroep op het brein. Het ervaren of uitvoeren van culturele activiteiten vraagt namelijk van mensen dat ze nadenken over wat ze zien of doen. Hier valt te denken aan het bespelen van een muziekinstrument of het bezoeken van een museum of theater. Mensen die dit vaker doen, denken waarschijnlijk ook liever diep na. Dit zou de link tussen cultureel kapitaal en *Need for Cognition* kunnen verklaren.

Er is geen directe link gevonden tussen de waardering van highbrow versus lowbrow cabaret en *Need for Cognition* en *Openness*. Het is daarmee niet aangetoond dat wanneer iemand graag nadenkt of openstaat voor nieuwe ervaringen, hij highbrow cabaret prefereert en lowbrow cabaret afwijst. Het verschil in waardering tussen highbrow en lowbrow cabaret is in dit onderzoek niet zo zwart/wit bevonden als werd aangenomen.

Need for Cognition en *Openness* verklaren ook niet het verschil in waardering van cabaret onder participanten met verschillende opleidingsniveaus. Opleidingsniveau heeft dus weinig met deze twee constructen te maken. Daarentegen verklaart *Openness* wel het verschil in waardering van highbrow cabaret onder participanten met verschillend cultureel kapitaal. Dit is niet het geval bij *Need for Cognition*. Mensen met een hoog cultureel kapitaal denken liever na en staan meer open voor nieuwe ervaringen, maar alleen het openstaan voor nieuwe ervaringen verklaart het verschil in waardering van highbrow cabaret. Geen van de verschillen rond lowbrow cabaret worden verklaard door *Openness* en *Need for Cognition*, wellicht waren de fragmenten daar niet onderscheidend genoeg voor.

Limitaties

Hoewel zorgvuldig opgezet, kent het huidige onderzoek een aantal beperkingen. Zo werd geen enkel significant resultaat gevonden rond de waardering van lowbrow cabaretfragmenten. Reden hiervoor zou kunnen zijn dat de het lowbrow element in dit onderzoek niet overtuigend was. Zoals in de methode beschreven, namen alle aangeboden fragmenten een maatschappelijk standpunt in. De grappigheid van het fragment was dus niet het enige criterium. Een 'platte' mop bevat niet vaak een inhoudelijk standpunt, dus komt niet zo snel in aanmerking voor selectie. Dit soort moppen zou in aanmerking kunnen komen als

lowbrow fragment (Kuipers, 2015). Dat het criterium van maatschappelijk standpunt gehandhaafd werd ging dus ten koste van de opties om typische lowbrow fragmenten te selecteren. Er zou ook gesteld kunnen worden dat de fragmenten over de hele linie meer naar highbrow dan naar lowbrow cabaret neigen, wat het gebrek aan resultaten rond de waardering van lowbrow fragmenten kan verklaren.

Vooraf is gekozen voor een samenstelling van negen fragmenten; drie keer lowbrow, drie keer highbrow en drie daar naar eigen inschatting tussenin. Ook waren de fragmenten aan de korte kant (20 tot 48 seconden). Idealiter zouden meer fragmenten aangeboden worden aan de participanten, zodat er een stevigere basis zou ontstaan om conclusies aan te kunnen verbinden. Daarnaast zou in wat meer tijd per fragment, de grap die de cabaretier maakt wellicht beter tot haar recht komen. Voor het huidige aanbod is echter gekozen om het invullen van de vragenlijst niet te lang te laten duren. Als de vragenlijst veel langer was geworden, waren participanten wellicht afgehaakt of waren ze hun concentratie verloren. Dit zou hun respons minder waardevol hebben gemaakt.

Het cultureel kapitaal van de participanten werd gemeten door middel van de vraag: 'Hoeveel boeken heeft u in huis?' Hoewel hier goed over is nagedacht en cultureel kapitaal als onafhankelijke variabele meer resultaten heeft opgeleverd dan het opleidingsniveau van de participanten, zijn hier vraagtekens bij te zetten. Literatuur is namelijk maar een van de kunsten die cultureel kapitaal beschrijft (Lee, Chung & Park, 2016). In de inleiding werden al opera, ballet, klassieke muziek en zelfs sport en popmuziek genoemd. Wanneer een participant relatief weinig boeken in huis heeft, zou hij nog wel op een andere manier cultureel geëngageerd kunnen zijn. In het huidige onderzoek is hem dan een laag cultureel kapitaal toebedeeld, terwijl dat misschien onterecht is. Dit had voorkomen kunnen worden door meerdere vragen voor te leggen over verschillende facetten van cultureel kapitaal. Voor de huidige opzet is echter gekozen omdat het een ongecompliceerde meetwijze is. De vraag is zonder veel na te hoeven denken te beantwoorden en moedigt naar verwachting niet zozeer het geven van sociaal wenselijke antwoorden aan.

Referenties

- Baer, M., & Oldham, G. R. (2006). The curvilinear relation between experienced creative time pressure and creativity: moderating effects of openness to experience and support for creativity. *Journal of Applied Psychology*, 91(4), 963.
- Berger, A. A. (2017). Pop Culture and Nobrow Culture. *When Highbrow Meets Lowbrow* (pp. 11-28). Palgrave Macmillan, New York.
- Berger, A. A. (2013). Forty five ways to make 'em laugh. *Israeli Journal of Humor Research*, 1(3), 45-57.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction. A Social Critique of the Judgment of Taste*. London and New York: Routledge & Kegan Paul.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. *Handbook of theory and research for the sociology of education*, 241-258.
- Cacioppo, J. T., Petty, R. E., Feinstein, J. A., & Jarvis, W. B. G. (1996). Dispositional differences in cognitive motivation: The life and times of individuals varying in need for cognition. *Psychological bulletin*, 119(2), 197.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2017). Man nog steeds vaker de hoogst opgeleide partner. Geraadpleegd via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/14/man-nog-steeds-vaker-de-hoogst-opgeleide-partner>
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2013). Definitie Onderwijsniveau. Geraadpleegd via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/artikelen/nieuws/2013/40/onderwijsniveau-bevolking-gestegen/onderwijsniveau>
- Chernov, G., Valenzuela, S., & McCombs, M. (2011). An experimental comparison of two perspectives on the concept of need for orientation in agenda-setting theory.
- Claessens, N., & Dhoest, A. (2010). Comedy taste: Highbrow/lowbrow comedy and cultural capital. *Participations: Journal of Audience & Reception Studies*, 7(1), 49-72.
- Journalism & Mass Communication Quarterly*, 88(1), 142-155
- DeYoung, C. G., Quilty, L. C., Peterson, J. B., & Gray, J. R. (2014). Openness to experience, intellect, and cognitive ability. *Journal of personality assessment*, 96(1), 46-52.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage.
- George, J. M., & Zhou, J. (2001). When openness to experience and conscientiousness are related to creative behavior: an interactional approach. *Journal of applied psychology*, 86(3), 513.
- Gliem, R. R., & Gliem, J. A. (2003). Calculating, interpreting, and reporting Cronbach's alpha reliability coefficient for Likert-type scales. Midwest Research-to-Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education.

- Hayes, N., & Joseph, S. (2003). Big 5 correlates of three measures of subjective well-being. *Personality and Individual Differences, 34*(4), 723-727.
- Homan, A. C., Hollenbeck, J. R., Humphrey, S. E., Knippenberg, D. V., Ilgen, D. R., & Van Kleef, G. A. (2008). Facing differences with an open mind: Openness to experience, salience of intragroup differences, and performance of diverse work groups. *Academy of Management Journal, 51*(6), 1204-1222.
- Hyypä, M. T. (2010). *Healthy ties: Social capital, population health and survival*. Springer Science & Business Media.
- John, O. P., & Srivastava, S. (1999). The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. *Handbook of personality: Theory and research, 2*(1999), 102-138. New York: Guilford Press.
- Kaufman, S. B., Quilty, L. C., Grazioplene, R. G., Hirsh, J. B., Gray, J. R., Peterson, J. B., & DeYoung, C. G. (2016). Openness to experience and intellect differentially predict creative achievement in the arts and sciences. *Journal of Personality, 84*(2), 248-258.
- Kearney, E., Gebert, D., & Voelpel, S. C. (2009). When and how diversity benefits teams: The importance of team members' need for cognition. *Academy of Management journal, 52*(3), 581-598.
- Kuipers, G. (2006). Television and taste hierarchy: The case of Dutch television comedy. *Media, Culture & Society, 28*(3), 359-378.
- Kuipers, G. (2015). *Good humor, bad taste: A sociology of the joke*. Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
- Lee, S., Chung, J. E., & Park, N. (2016). Linking cultural capital with subjective well-being and social support: the role of communication networks. *Social Science Computer Review, 34*(2), 172-196.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1997). Conceptions and correlates of openness to experience. *Handbook of personality psychology* (pp. 825-847).
- McManus, I. C., & Furnham, A. (2006). Aesthetic activities and aesthetic attitudes: Influences of education, background and personality on interest and involvement in the arts. *British Journal of Psychology, 97*(4), 555-587.
- Nederlands Instituut voor Psychologen (NIP). (2015). *De Beroepscode voor Psychologen 2015*. Amsterdam: NIP.
- Peifer, J. T., & Holbert, R. L. (2016). Appreciation of pro-attitudinal versus counter attitudinal political humor: A cognitive consistency approach to the study of political entertainment. *Communication Quarterly, 64*(1), 16-35

- Petty, R. E., Briñol, P., Loersch, C., & McCaslin, M. J. (2009). The need for cognition. *Handbook of individual differences in social behavior*, 318-329.
- Petty, R. E., Cacioppo, J. T., & Kao, C. F. (1984). The efficient assessment of need for cognition. *Journal of Personality Assessment*, 48(3), 306-307.
- Purhonen, S., Gronow, J., & Rahkonen, K. (2011). Highbrow culture in Finland: Knowledge, taste and participation. *Acta Sociologica*, 54(4), 385-402.
- Schneider, S. L. (2007). Measuring educational attainment in cross-national surveys: The case of the European Social Survey. EDUC workshop of the EQUALSOC network, Dijon.
- Skog, B. (1994). Culture and Class in the Academy. *ISS Report No. 40*. University of Trondheim, Norway.
- Strick, M.A. (2016). Laughing and learning: Discovering the educational impact of comedy among the high and low educated. *Vidi Innovative Research Grant Application*.
- Van den Broek, A. (2013). *Kunstminnend Nederland?* Den Haag: SCP.

Appendix

Fragmenten

De gebruikte en ongebruikte fragmenten zijn als afspeellijst te vinden via de volgende links:

https://www.youtube.com/watch?v=b23wGAILowM&list=PLnNgM_oJYwBK-

[852iLnbhwZJwM6QF_rq2](https://www.youtube.com/watch?v=b23wGAILowM&list=PLnNgM_oJYwBK-852iLnbhwZJwM6QF_rq2) of:

<https://www.youtube.com/watch?v=1nubf4C9Xm4&list=UURTS4TZdBH8bpxC0UME0Rz>

[A](#)

en:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLJ45qo336PV6-GJUf7DmdJf2odOvcC5NM>

De losse fragmenten met originele bron erachter vermeld:

Kees Torn

<https://www.youtube.com/watch?v=f-VO93wNxcg>

Het origineel is te zien in het eerste gedeelte van het volgende fragment (Rijk worden):

<https://www.youtube.com/watch?v=kIS9dEV9t3I>

Arjen Lubach

<https://www.youtube.com/watch?v=1nubf4C9Xm4>

Het fragment komt uit 'Zondag met Lubach (S03) - Vlees':

<https://www.youtube.com/watch?v=RXRQNIxN5KY>

Brigitte Kaandorp

<https://www.youtube.com/watch?v=fQybMfhihSQ>

Het fragment komt uit 'Kwaad (Cabaret voor beginners, 2013):

<https://www.youtube.com/watch?v=qa3MdKKeB2Y>

Harrie Jekkers

<https://www.youtube.com/watch?v=GnYU-fNo7tY>

Het origineel is te zien in het volgende fragment (Roken):

https://www.youtube.com/watch?v=PsuHs_I4uqs

Guido Weijers

<https://www.youtube.com/watch?v=NjFhfaSEgDw>

Het fragment komt uit het begin van de Oudejaarsconferentie 2012:

<https://www.youtube.com/watch?v=Med0bfErARM>

Micha Wertheim

<https://www.youtube.com/watch?v=e0S0pYvCKu0>

Het fragment komt uit 'Voor de zoveelste keer'. Een alternatieve link:

https://www.youtube.com/watch?v=iw2hvJNYf_o

Nabil Oulad Ayad

<https://www.youtube.com/watch?v=jYgieD2Xjds>

Het fragment komt uit zijn show in Comedy Club Katendrecht:

<https://www.youtube.com/watch?v=j0XBugtKOCQ>

Peter Pannekoek

<https://www.youtube.com/watch?v=RsY4cvnMG80>

Het fragment komt uit De Wereld Draait Door:

<https://www.youtube.com/watch?v=5Tq2lF7Zbzs>

Martijn Koning

https://www.youtube.com/watch?v=_jvWq8mKCHk

Het fragment komt uit 'Sint en Nieuw 2014':

<https://www.youtube.com/watch?v=3uMeXAcwggg>